

Teater ja muusika

D'Alberti „Madalik“

„Madalik“ lavastati Estonias esmakordselt kakskümmend aastat tagasi. Nüüd anti uues lavastuses see tõsielu kujutav, veristlik muusikadraama, milles kire ja meelelikkuse üle valitseb eetos. Inimese seesmine puhtus võidab tooruse ja alatuse.

„Madalik“ valmis a. 1903. D'Albert on liitnud selles veristliku ooperi ideelised taotlused ja tulemused Wagneri loominguga väljenduslike mõjuvahenditega. „Madaliku“ muusika ei võitu isikupärase originaalsusega, omab aga kirjeldava ja kujutava selguse ja veenvuse, mil ei puudu tugev lavalist tegevust kandev mõju. Just orkestraalse tausta arengus peitub sündmustiku kujunemise pidev käik vallutava dramaatilise tipuni III vaatuse lõpus.

Võrdlemisi väike on „Madalikus“ koosseisult arvukama ansambli tähtsus. Madaliku elanikkond ilmub lavale ainult selleks, et Pedro — õnnelik elanik mägedest — saaks tunda uue ümbruse inimesi ja elu varjukülgi ja et rahvas ise näeks, milleni võib viia Sebastiano ülevõit alatus, ja ka seda, mis valitseb inimeste saatust ja inimesi ühendab.

Sündmustiku üksikepisoodid selgitavad keelepeksja-kolmik ning Nuri ja veskisell Moruccio üksikkuju dena, samuti küllavanem Tommaso. Dramaatilise heitluse kujundajad on Marta ja jõukas veskiomanik ning mägikarjus Pedro.

„Madalikus“ on kogu tegevus rakendatud põhiprobleemi pideva lahendamise teenistusse. Ooperis puuduvad episoodid, mis probleemi lahendamise kõrval vaatajat-kuulajat meeldivalt üllataksid, tegevust kõrvaliste seikadega mitmekesistaksid. Sääraste episoodide puudumise tõttu ooperi pidev arengujoon ei katke ja jälgijas kasvab põnevus kuni lõplahendust toova dramaatilise kulminatsioonini. Seetõttu aga peakujude ja sündmustiku probleemi selgitavate kõrvaltegelaste ja ansambelite mäng peab olema väga veenev ja löögijõuline.

„Madalik“ algas toreda hommiku-hämaruspildiga ja karjaste kohtamisega. Kujult ja laulult täitsid hästi oma osa Jaan Haabjärv, samuti Priit Hallap ja truu koer. Pingelise momendina mõjus Sebastiano ilmumine: algas draama.

Teises vaatuses pinges kasvas. Kui tegevuse arengut liigselt asjata tuli oodata, siis keelepeksjate stseeni vähese elulisuse tõttu. Samuti oleks Marta siin võinud enam ilmutada siseheitluse endasse surutud raskust, ilma et seda avaldada lopsakamalt muusikalis-lavaliselt tagasihoidmatu eneseavalduses. Keelepeksjad ei suutnud ka hiljem oma ülesannet küllalt elavalt esile tõsta. Samuti oli Nuri kuju, mida andis Milli Rebane, veidi siseeluta ja kuivuse poole kalduv. Seetõttu teine vaatus muutus paiguti monotoonseks.

Tugeva tõusu andis III vaatus, kus dramaatiline areng jõuab kulminatsioonini. Selles Els Vaarman Martana jõudis eespool toodud vihjest hoolimata suure sisejõuga esile tõsta seesmise lõhestumise seis, eriti kasvavat vastolu Sebastianoga. Te muusikaliselt

Juhatas suure kindluse ja katkematu kontsentratsiooniga V. Ne-rep. Muusikas peegelduv meeleolude seis ja dramaatilised momendid kajastusid ilmekalt ja haaravalt hästi viimistletud orkestraalses taustas. Hästi täitsid oma osad soleerivad pillid ja mängis kogu orkester, mistõttu ooperi orkestraalne tagapõhi oli eriti kandva mõjuga ja paljupakkuv.

K. L.